

BUITENLAND

Student Geneeskunde Lotte de Hosson liep van juni tot en met augustus een coschap in Sengerema, Tanzania.



Sengerema ligt op twee uur reizen vanaf Mwanza. Na de ferry kun je er op verschillende manieren komen: over de onverharde weg met een bus, dalla-dalla of cruiser. Eén keer ben ik met een cruiser gegaan. In een jeep met achterin bankjes in de lengterichting, reden we met wel twintig mensen in flinke vaart, hobbelen over de onverharde weg.

Op een andere dag waren mijn mede-co en ik aan het lunchen in ons huisje in Sengerema, toen we werden gebeld door de directrice van het ziekenhuis. Ze vroeg of we mee wilden met de ambulance om een vrouw met langdurige weeën op te halen. We twijfelden; konden we dit wel? Maar er zou nog een verpleegkundige meegaan van de verloskamers en die zou ook de benodigde instrumenten meenemen.

We hadden de ambulance al gezien en vonden hem verdacht veel op een cruiser lijken. We werden thuis opgehaald. In de 'ambulance' bleek dat we

'Niet alleen de drie gewonden gingen mee, maar ook familieleden'

twee bekkentjes, een speculum en steriele handschoenen mee hadden gekregen, maar geen infuus, geen weeënremmers, geen pijnstillers etcetera. En medicijnen of instrumenten waren er al helemaal niet standaard aanwezig.

Bij de dispensary aangekomen, bleek de toestand van de vrouw gelukkig niet heel kritiek te zijn. De arts daar gaf wel nog een infuus mee, een matras werd tussen de twee bankjes achter in de jeep gelegd en zo werd de 'cruiser' toch 'n echte ambulance. Met de patiënte – liggend - en haar echtgenoot aanvaarden we de terugtocht. De vrouw had regelmatig weeën, maar klemde haar tanden op elkaar en liet zich niet horen.

Onderweg kwamen we opeens een hele menigte tegen. Er bleek een ongeluk te zijn gebeurd. Een fietser met iemand achterop en een bromfietser waren gebotst en het hele dorp was uitgelopen om te kijken. We stopten of we hulp konden bieden. Een man lag op de grond met een doek om zijn been, een vrouw hinkte en een kindje hield zijn arm krampachtig vast. We bekeken de man met de wond aan zijn been, zijn enkel hing er niet goed bij. Dit was een open breuk en deze man zou zeker naar het ziekenhuis moeten voor een operatie. De hinkende vrouw en het kind hadden ook medische hulp nodig. Al snel werd besloten dat ze alle drie met de ambulance mee zouden gaan. Echter niet alleen de drie gewonden namen plaats in de auto, ook de familieleden gingen mee. Zo zaten we uiteindelijk met dertien mensen in de 'ambulance'. De vrouw heeft nog op tijd een keizersnede gekregen en een gezond jongetje is geboren, ook de man is geopereerd en kon na een paar dagen naar huis.

Onderzoek bij de wereldleiders

Tijdens de informatiedag voor mitochondriële ziekten is een beurs van 80.000 euro uitgereikt aan onderzoeker Rutger Vogel. Hij gaat hiermee onderzoek doen op het gebied van energiestofwisselingsziekten aan de Harvard University. Zijn uiteindelijke onderzoeksdroom: behandelmogelijkheden voor patiënten die nu vaak voor de puberteit overlijden. 'Je doet het voor de patiënt, ook als onderzoeker.'

GIJS MUNNICH

Onderzoeker Rutger Vogel heeft er veel zin in om de overstek te maken naar Boston. 'Onderzoek doen aan Harvard lijkt me geweldig. In mijn onderzoeksgebied – aansturing van mitochondriële groei – zitten daar de wereldleiders', zegt hij trots. Zijn beurs is mogelijk gemaakt door Energy4All, de stichting die geld inzamelt voor kinderen met een energiestofwisselingsziekte.

Begin januari vertrekt Vogel voor een jaar naar het land van de onbegrensde mogelijkheden. Welke uitdaging wil hij aangaan? 'Ik hoop dat mijn onderzoek bijdraagt aan een behandeling voor kinderen met energiestofwisselingsziekten. Bij de acties van Energy4All merk je hoe groot deze wens is bij ouders en patiënten. Deze kinderen overlijden nu vaak voor de puberteit', vertelt Vogel. 'Met tranen in de ogen worden cheques van inzamelacties in ontvangst genomen. Als ik dat zie, voel ik me écht betrokken bij deze patiënten. Uiteindelijk doe je het voor de patiënt, ook als onderzoeker.'

Is meer wel beter?

Op 10 oktober bezochten zo'n 250 patiënten en ouders de eerste nationale informatiedag over energiestofwisselingsziekten in het UMC St Radboud, georganiseerd door het Nijmeegs Centrum voor Mitochondriële Ziekten. Eén op de vijfduizend pasgeborenen heeft een mitochondriële ziekte. Zij kampen met een slechte 'energiecentrale' (mitochondriën) en hebben daardoor weinig energie tot hun beschikking. Uiteindelijk kan dit leiden tot aantasting van (alle) organen en weefsels, en tot overlijden op jonge leeftijd.

Recent is aangetoond dat het energietekort kan worden aangevuld door te zorgen voor groei van de mitochondriën. De gedachte is: twee slecht werkende

energiecentrales geven net zo veel energie als één goed werkende centrale. Vogel gaat in Harvard onderzoeken hoe je de groei van energiecentrales kan stimuleren. 'Twee halfwerkende centrales geven echter mogelijk ook meer afvalstoffen', zegt Vogel. 'Vandaar de vraag: is meer wel beter? Bij terugkomst in Nijmegen wil ik onderzoeken hoe groot de schadelijke effecten zijn. En van daaruit kijken of er mogelijkheden zijn voor behandeling. Ik hoop dat de periode in Harvard me veel inspiratie geeft om daar straks mee aan de slag te kunnen.'



Tijdens de 1e nationale informatiedag over energiestofwisselingsziekten in het Radboud kreeg Rutger Vogel deze cheque uitgereikt. Foto: Jan van Teeffelen

AIOS geven supervisors feedback

AIOS gaan hun supervisors/opleiders feedback geven. Dit gaat gebeuren via de vragenlijst EFFECT die UMC-breed uitgerold gaat worden. Het doel hiervan is om het opleiden te verbeteren. In het UMC St Radboud is er al veel belangstelling om de vragenlijst in te zetten.

Sinds enkele jaren staat het competentiegericht opleiden in de specialistenopleidingen centraal. Dit vraagt om een ander opleidingsklimaat dan men vroeger gewend was. Artsen in opleiding tot specialist (AIOS) moeten behalve het medisch handelen ook bijvoorbeeld leren leidinggeven, samenwerken met collega's, communiceren met de patiënt en zich wetenschappelijk ontwikkelen. Een supervisor hoort de AIOS daar natuurlijk uitstekend in te begeleiden, maar gebeurt dat ook? Een signaleerd knelpunt in eerdere enquêtes is dat AIOS te weinig tijd krijgen voor de opleiding en nog te veel ingezet worden voor de patiëntenzorg.

Hoe zorg je dat het opleidingsklimaat voldoet aan de huidige maatstaven? Hoe voer je als afdeling verbeteringen door? Een bijdrage hieraan is EFFECT (Evaluation and Feedback For Effective Clinical Teaching). Aan de hand van deze vragenlijst beoordelen AIOS hun supervisors/opleiders. EFFECT meet vele eigenschappen. Is de supervisor een goed rolmodel voor de AIOS, zorgt hij/zij voor leerzaam werk, is er genoeg tijd voor begeleiding en opleiding van de AIOS, hoe geeft de supervisor feedback?, enzovoorts. De vragenlijst is uitgebreid getest onder supervisors, AIOS, onderwijskundigen en bestuurders.

'Gemiddeld kost het invullen maar acht minuten', vertelt arts/onderzoeker Lia Fluit, ontwerper van EFFECT. 'Je krijgt dus snel veel informatie boven tafel. De vragenlijst wordt ingevuld door de AIOS en/of door de supervisor zelf als vorm van zelfevaluatie. Iemand's score is te vergelijken met de scores van alle supervisors/opleiders samen. We hopen dat AIOS en opleiders de dialoog aangaan, en dat dit leidt tot verbeteringen in de supervisie en de opleiding.'

Veel belangstelling

Psychiatrie heeft als eerste afdeling EFFECT ingezet. 'De AIOS gaan nu ieder staflid persoonlijk inlichten over zijn of haar scores in een persoonlijk gesprek', zegt opleider prof.dr. Anne Speckens. 'Supervisors krijgen daarbij inzicht in hun sterke, maar ook zwakkere punten. Deze scores blijven vertrouwelijk. We hopen dat de supervisors zelf hun aanpak aanpassen. In de toekomst hopen we dat ze de scores wel meer met elkaar gaan delen.' EFFECT zal UMC-breed uitgerold worden, maar veel afdelingen hebben zich al spontaan aangemeld, onder meer Interne Geneeskunde, Dermatologie, Kinderneeskunde, Gynaecologie en Geriatrie. Ook in andere ziekenhuizen is belangstelling getoond voor het meetinstrument. **GM**

Interesse om de vragenlijst EFFECT te gebruiken op uw afdeling? Neem contact op met Lia Fluit, C.Fluit@owi.umcn.nl, tel. 13100.